

VEŘEJNÁ EKONOMIKA

FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÉHO SEKTORU I

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Název projektu: Inovace magisterského studijního programu Fakulty ekonomiky a managementu

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/2.2.00/28.0326

Financování veřejného sektoru I

Obsah přednášky

- **ÚVOD**
- **ZÁKLADNÍ POJMY**
- **VEŘEJNÉ FINANCE V NÁRODNÍM HOSPODÁŘSTVÍ**
- **ÚVOD DO DAŇOVÉ TEORIE**
- **ÚVOD DO VEŘEJNÉ VOLBY**
- **ZÁVĚR**

FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÉHO SEKTORU I

ÚVOD

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Financování veřejného sektoru I

Úvod

- **Cílem** tohoto tématu je objasnění finanční podstaty veřejného sektoru. Dále bude vysvětleno, z jakých zdrojů aktivity realizované uvnitř veřejného sektoru je možné financovat.
- Jako **dílčí cíle** můžeme stanovit:
 - vysvětlení základních pojmů, které jsou používány v oblasti veřejných financí a daňové teorie;
 - popsání specifických finančních vztahů a operací, které vznikají v národním hospodářství mezi státem na jedné straně a ostatními ekonomickými subjekty na straně druhé a jsou označovány jako veřejné finance.
 - Uvedení do základů daní a daňové teorie.

FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÉHO SEKTORU I

ZÁKLADNÍ POJMY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Financování veřejného sektoru I

Základní pojmy

- Veřejné finance
- Principy vzniku veřejných financí
- Funkce veřejných financí
- Veřejný rozpočet
- Veřejný fond
- Zdroje financování veřejného sektoru
- Daně jako hlavní zdroj financování veřejných rozpočtů
- Veřejný dluh a veřejný deficit

FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÉHO SEKTORU I

VEŘEJNÉ FINANCE V NÁRODNÍM HOSPODÁŘSTVÍ

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Financování veřejného sektoru I

Veřejné finance v národním hospodářství

- **Rozpočtová soustava** a její struktura
- **Příjmy a výdaje** veřejných rozpočtů
- **Problémy** veřejných financí

Financování veřejného sektoru I

Veřejné finance v národním hospodářství

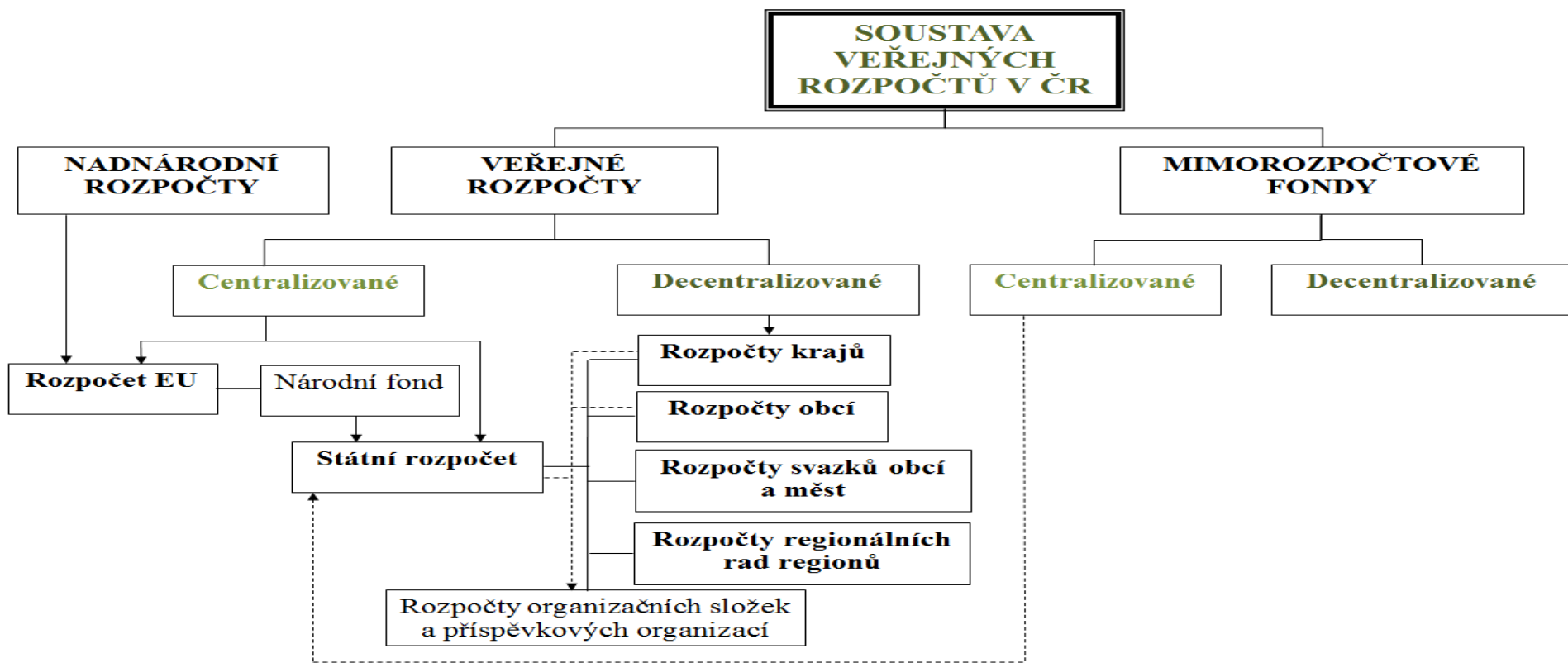
- **Rozpočtová soustava** a její struktura
 - Soustava veřejných rozpočtů
 - Vztahy uvnitř veřejného rozpočtu
 - Rozpočtová pravidla
 - Rozpočtové zásady
 - Rozpočtový proces
 - Orgány řízení a správy veřejných financí

Financování veřejného sektoru I

Veřejné finance v národním hospodářství

Rozpočtová soustava a její struktura

Soustava veřejných rozpočtů

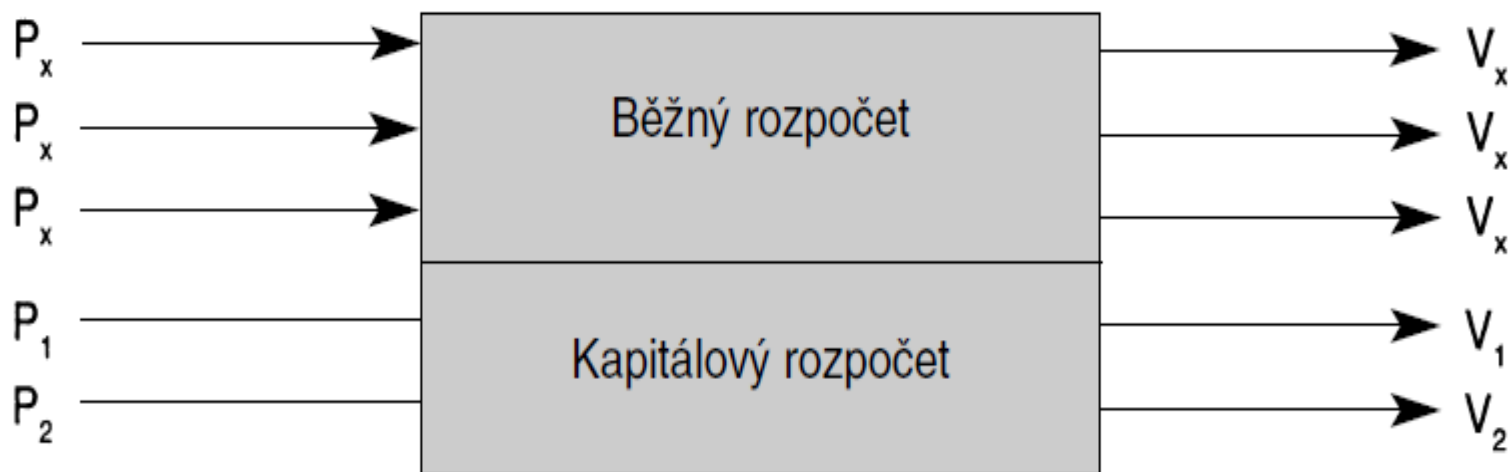
Financování veřejného sektoru I

Veřejné finance v národním hospodářství

Rozpočtová soustava a její struktura

Vztahy uvnitř veřejného rozpočtu

- **finanční vztahy** ve veřejném rozpočtu

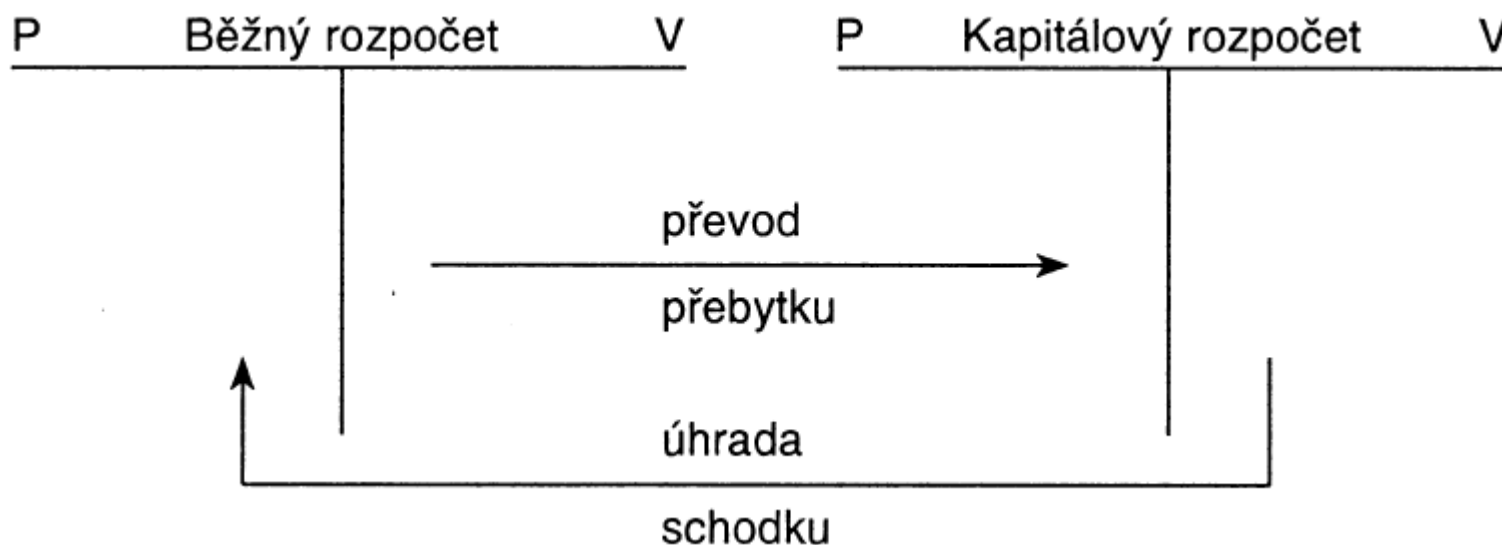
Financování veřejného sektoru I

Veřejné finance v národním hospodářství

Rozpočtová soustava a její struktura

Vztahy uvnitř veřejného rozpočtu

- **vztah** běžného a kapitálového rozpočtu

Financování veřejného sektoru I

Veřejné finance v národním hospodářství **Rozpočtová soustava a její struktura**

Rozpočtová pravidla

- Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní
- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech (velká)
- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (malá)

Financování veřejného sektoru I

Veřejné finance v národním hospodářství **Rozpočtová soustava a její struktura**

Rozpočtové zásady

- pravidelnost – rozpočet je každoročně sestavován, předkládán a schvalován
- reálnost a pravdivost odhadů veřejných příjmů a navržených/schválených výdajů,
- úplnost a jednotnost - rozpočet zahrnuje veškeré operace dané vládou nebo samosprávy
- dlouhodobá vyrovnanost
- publicita

Financování veřejného sektoru I

Veřejné finance v národním hospodářství Rozpočtová soustava a její struktura

Rozpočtový proces

- příprava a projednávání **návrhu rozpočtu** ve **vládě**
- **projednávání** a schvalování návrhu **v parlamentu** – trojí čtení!!
- plnění rozpočtu – sledování na příjmových a výdajových účtech
- následná **kontrola** – státní závěrečný účet

Financování veřejného sektoru I

Veřejné finance v národním hospodářství **Rozpočtová soustava a její struktura**

Orgány řízení a správy veřejných financí

- Ministerstvo financí ČR
- Finanční ředitelství a finanční úřady
- Celní ředitelství a celní úřad
- Ekonomické a finanční orgány na úrovni obcí a krajů

Financování veřejného sektoru I

Veřejné finance v národním hospodářství

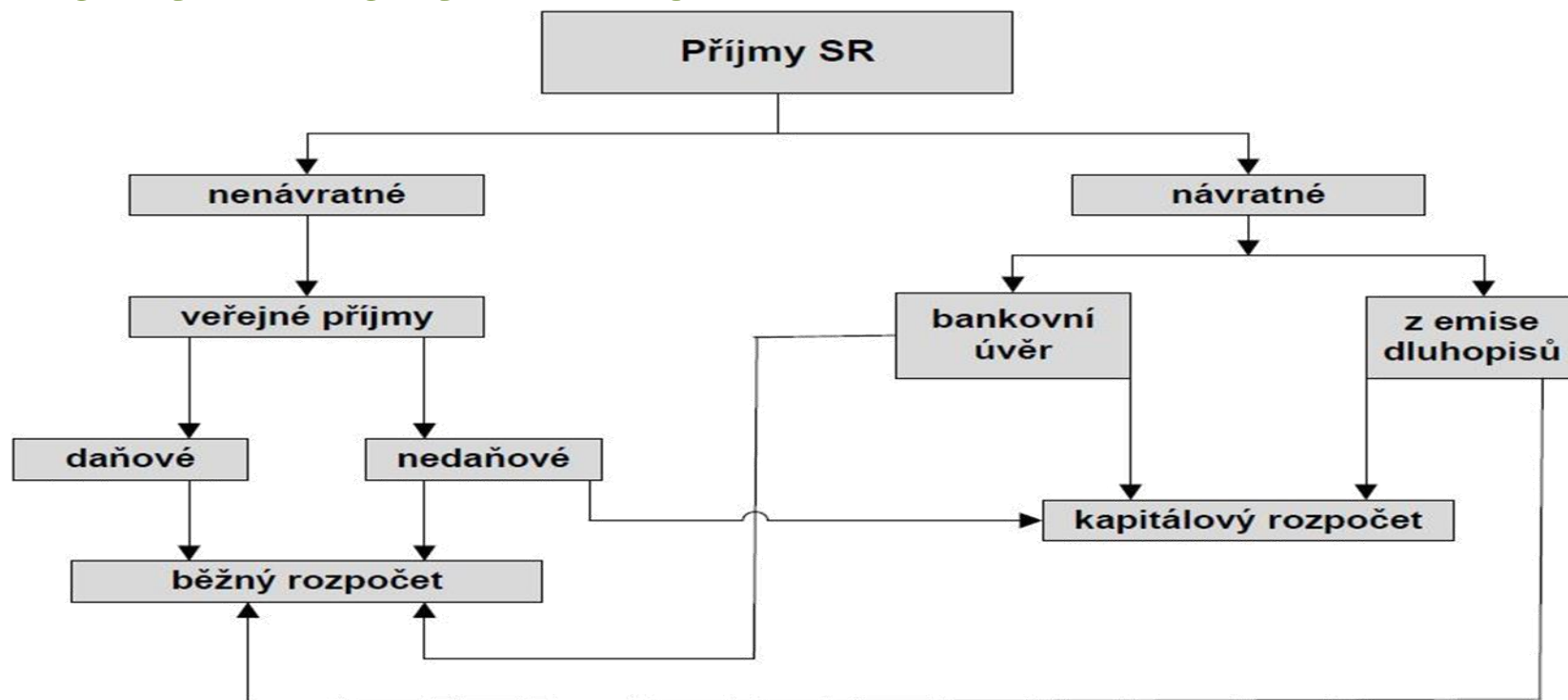
- **Příjmy a výdaje** veřejných rozpočtů
 - Příjmy veřejných rozpočtů
 - Výdaje veřejných rozpočtů

Financování veřejného sektoru I

Veřejné finance v národním hospodářství

Příjmy a výdaje veřejných rozpočtů

Příjmy veřejných rozpočtů

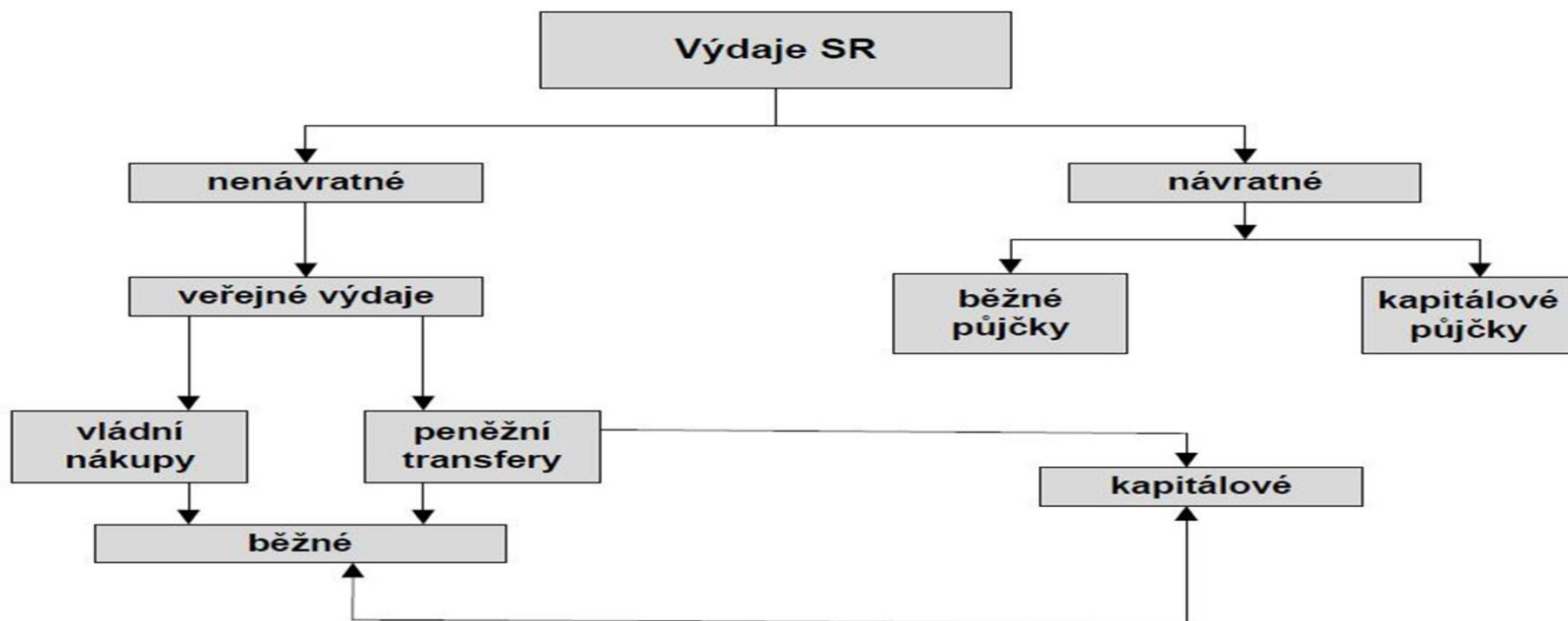
Zdroj: PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance*. 3.přeprac.vyd. Praha: ASPI, 2005. s. 131.

Financování veřejného sektoru I

Veřejné finance v národním hospodářství

Příjmy a výdaje veřejných rozpočtů

Výdaje veřejných rozpočtů

Zdroj: PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance*. 3. přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2005. s. 126.

Financování veřejného sektoru I

Veřejné finance v národním hospodářství

- **Problémy** veřejných financí
 - Růst mandatorních výdajů
 - Veřejný dluh a veřejný deficit
 - Vývoj výdajů na zdravotnictví a finanční zdraví systému poskytování zdravotních služeb
 - Demografický vývoj a jeho vliv na dlouhodobou udržitelnost důchodového systému

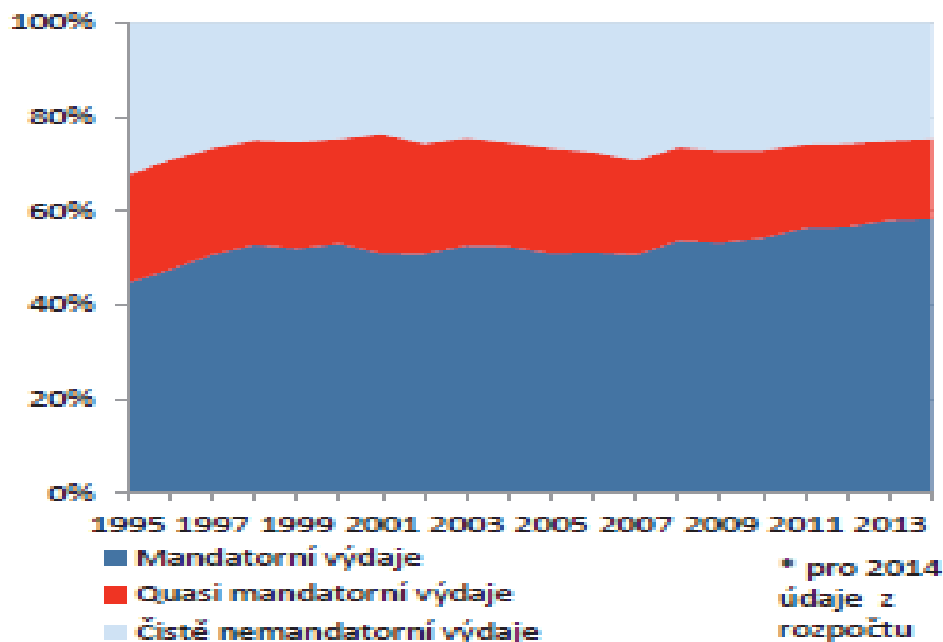
Financování veřejného sektoru I

Veřejné finance v národním hospodářství

Problémy veřejných financí

Růst mandatorních výdajů

Vývoj podílů mandatorních výdajů
na celkových výdajích 1995-2014

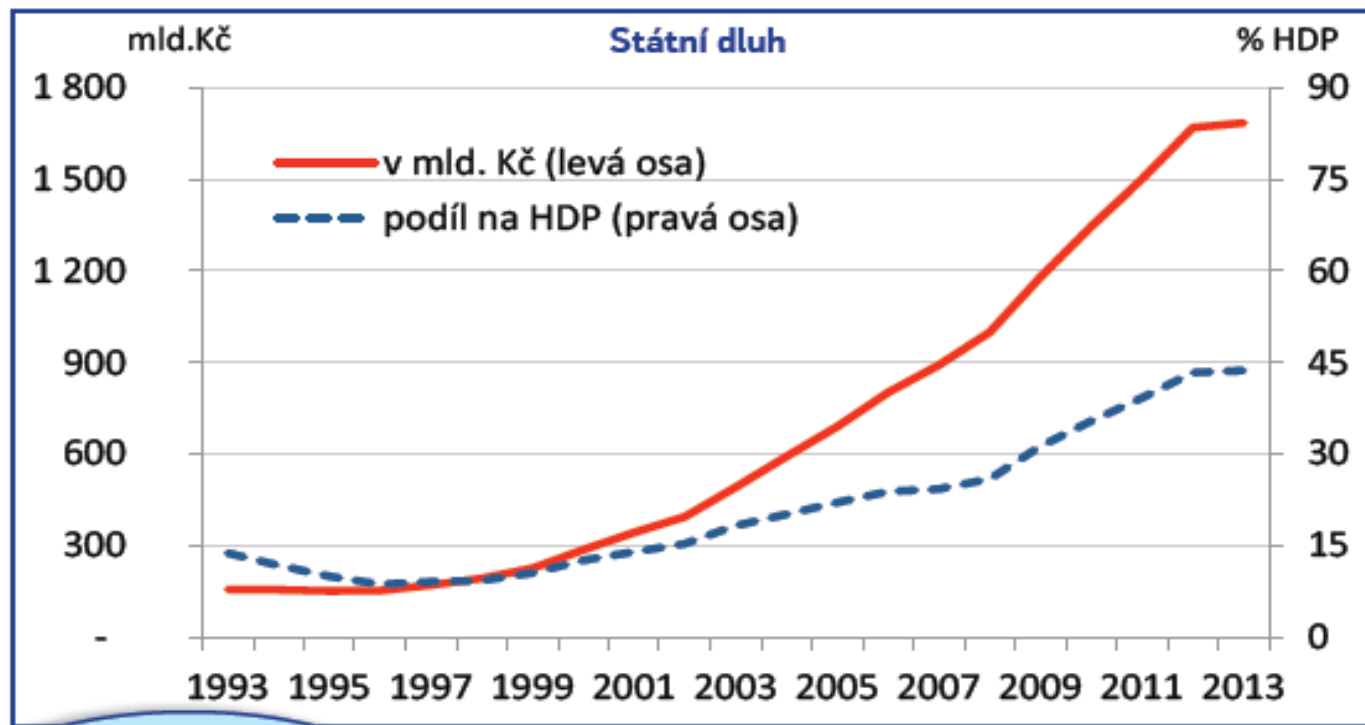

Financování veřejného sektoru I

Veřejné finance v národním hospodářství

Problémy veřejných financí

Veřejný dluh a veřejný deficit

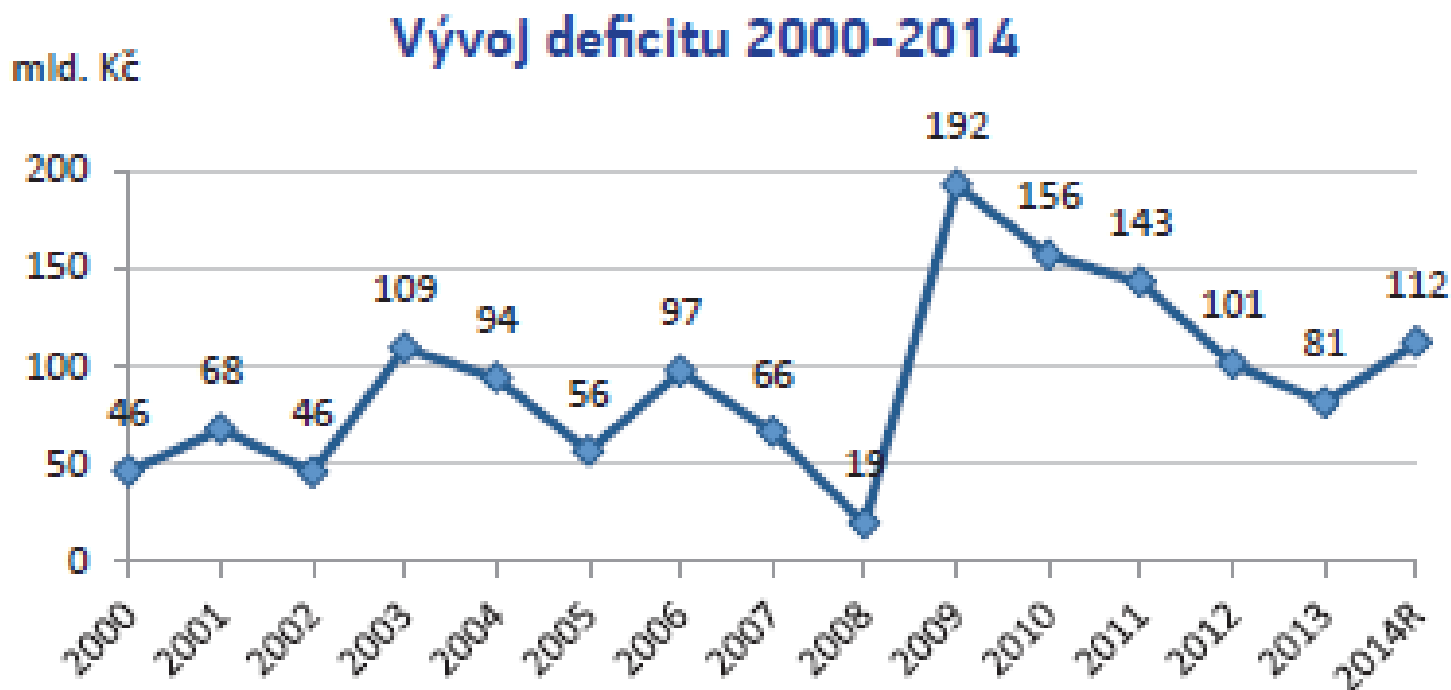

Financování veřejného sektoru I

Veřejné finance v národním hospodářství

Problémy veřejných financí

Veřejný dluh a veřejný deficit

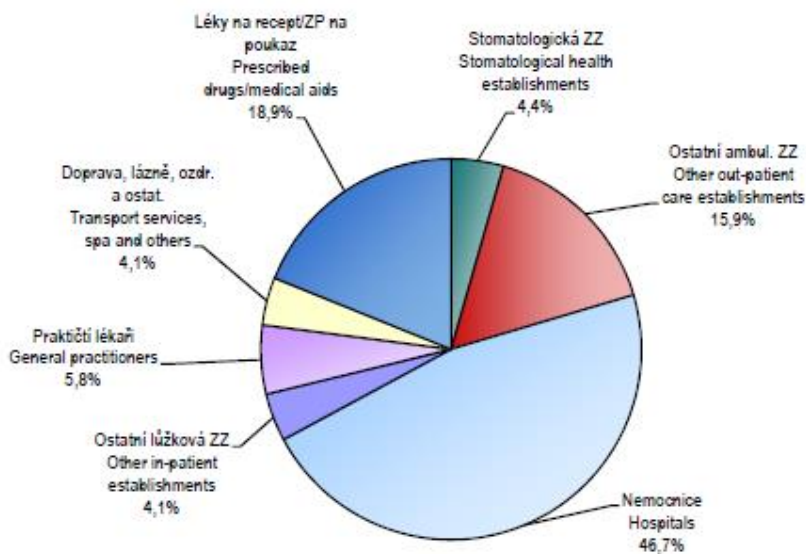

Financování veřejného sektoru I

Veřejné finance v národním hospodářství

Problémy veřejných financí

Vývoj výdajů na zdravotnictví a finanční zdraví

Zdroj dat: Ministerstvo zdravotnictví ČR
Source: Ministry of Health

Financování veřejného sektoru I

Veřejné finance v národním hospodářství Problémy veřejných financí

Demografický vývoj a jeho vliv na dlouhodobou udržitelnost důchodového systému

rok	Příjmy z pojistného na DP	Další veličiny vstupující do výpočtu výsledku hosp. (pouze r. 2012),		Výdaje na dávky DP	Výdaje na správu	Výsledek hospodaření
	mld. Kč	výnos DPH 7,2 %	UV č.693/12	mld. Kč	mld. Kč	mld. Kč
1996	133,927			126,797	2,746	4,384
1997	146,333			150,231	2,617	-6,516
1998	156,338			166,119	2,711	-12,493
1999	161,827			177,849	3,423	-19,445
2000	170,457			186,852	3,263	-19,658
2001	185,953			201,111	3,343	-18,501
2002	198,424			213,648	3,685	-18,909
2003	209,624			225,833	3,703	-19,912
2004	243,276			230,897	4,053	8,326
2005	258,327			247,390	4,377	6,560
2006	276,913			272,911	4,866	-0,864
2007	304,934			289,855	5,182	9,897
2008	320,028			312,532	4,898	2,598
2009	310,310			339,788	7,350	-36,828
2010	317,881			346,212	7,286	-35,617
2011	328,005			368,069	5,289	-45,353
2012	332,101	14,379	14,400	382,031	5,023	-26,174

FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÉHO SEKTORU I

ÚVOD DO DAŇOVÉ TEORIE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Financování veřejného sektoru I

Úvod do daňové teorie

- **Historie vývoje** daňových příjmů
- **Funkce** daní
- **Typologie** daní
- Daňové **teorie**
- **Základní daňové principy** – princip spravedlnosti a princip efektivnosti

Financování veřejného sektoru I

Úvod do daňové teorie

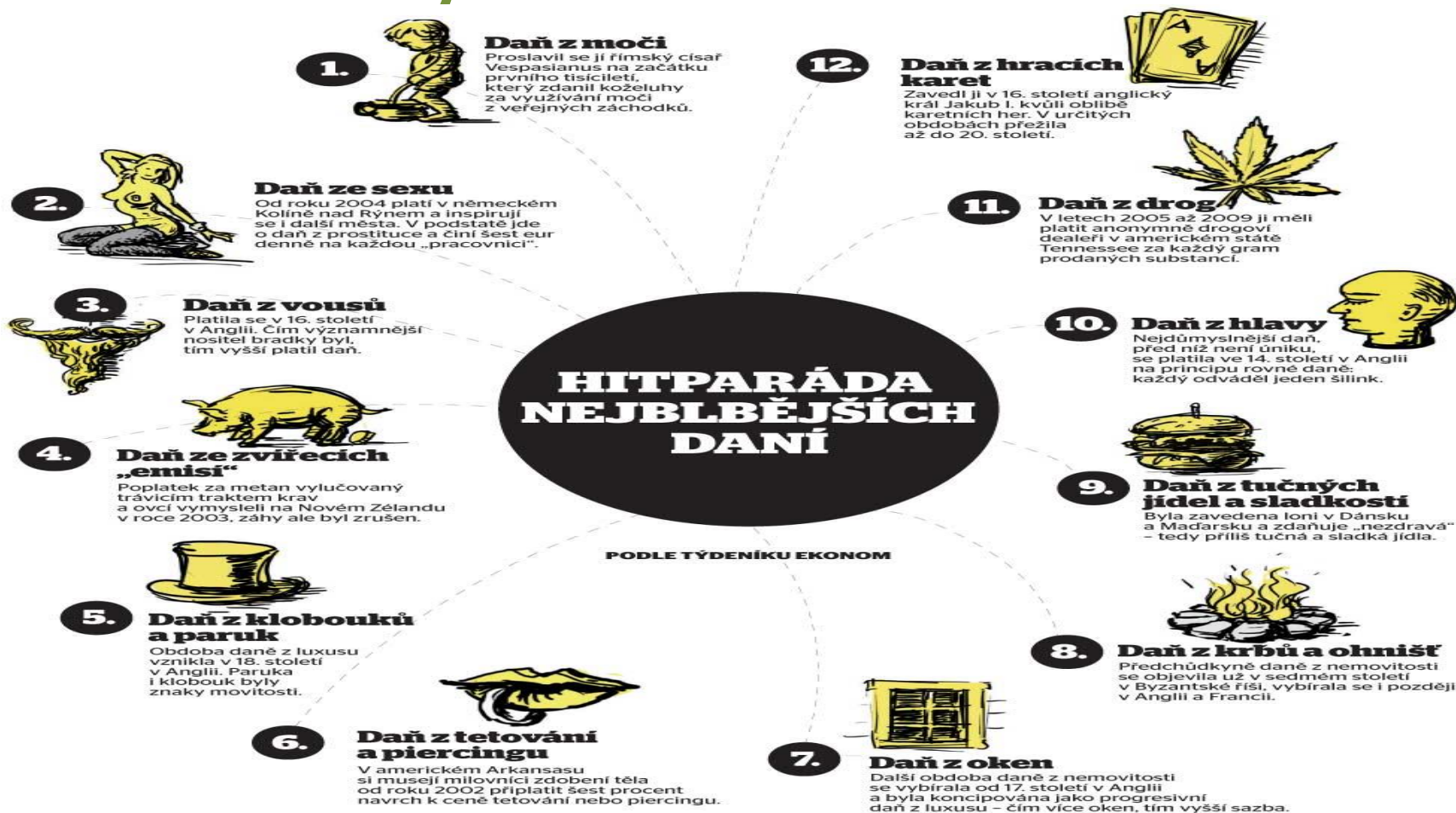
- **Historie vývoje** daňových příjmů
 - Starověk
 - Středověk
 - Novověk

Financování veřejného sektoru I

Úvod do daňové teorie

Daňové kuriozity

Historie vývoje daňových příjmů

Financování veřejného sektoru I

Úvod do daňové teorie

- **Funkce** daní
 - alokační
 - redistribuční
 - stabilizační

Financování veřejného sektoru I

Úvod do daňové teorie

- **Typologie** daní
 - dle dopadu daní (přímé a nepřímé),
 - dle subjektu nebo skupiny osob, které jsou daň nuceny platit (jednotlivec, firma, domácnost, manželský a úplný splitting),
 - dle objektu /předmětu/ daně (důchodové, majetkové, spotřební),
 - dle vlivu na chování subjektů (neutrální, zkreslující),
 - dle způsobu placení daně (daňové přiznání, srážkou daně u zdroje příjmů)
 - dle stupně progrese,
 - dle okruhu platnosti (ústřední daně, místní daně).

Financování veřejného sektoru I

Úvod do daňové teorie

- Daňové **teorie**

- Směnná teorie daňová (ekvivalence) – Thomas Hobbes (daně jako protihodnota)
- Teorie oběti (solidarity)
- Teorie kapacitní – (J.S. Mill, K. Engliš, A.C. Pigou)

Financování veřejného sektoru I

Úvod do daňové teorie

- Daňové **teorie**

- Směnná teorie daňová (ekvivalence) – Thomas Hobbes (daně jako protihodnota)
 - Teorie oběti (solidarity)
 - Teorie kapacitní – (J.S. Mill, K. Engliš, A.C. Pigou)
-
- Historie vývoje daňové teorie
 - Teorie optimálního zdanění
 - Danové principy alias požadavky na dobré daně

Financování veřejného sektoru I

Úvod do daňové teorie Daňové teorie

Teorie optimálního zdanění

Jedná se o nalezení optima jako ve formě zdanění, tak v míře zdanění.

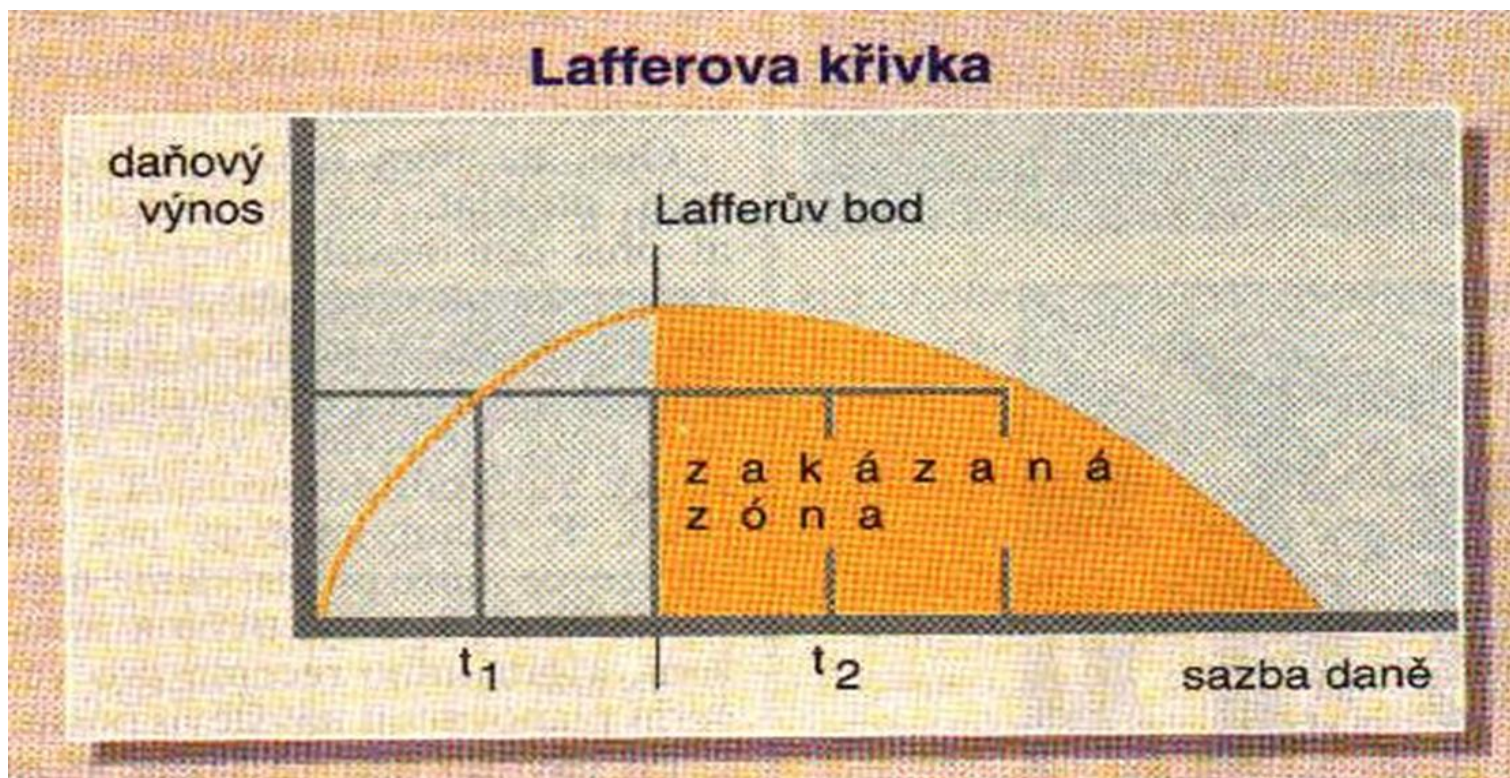
- a) Míra zdanění – nalézt takovou výši, která by generovala dostatek příjmů a zároveň neodrazovala
- b) Forma zdanění – zda preferovat přímé daně či nepřímé, zda upřednostňovat zdanění příjmů, spotřeby či majetku?

Financování veřejného sektoru I

Úvod do daňové teorie

Teorie optimálního zdanění

Daňové teorie

Financování veřejného sektoru I

Úvod do daňové teorie

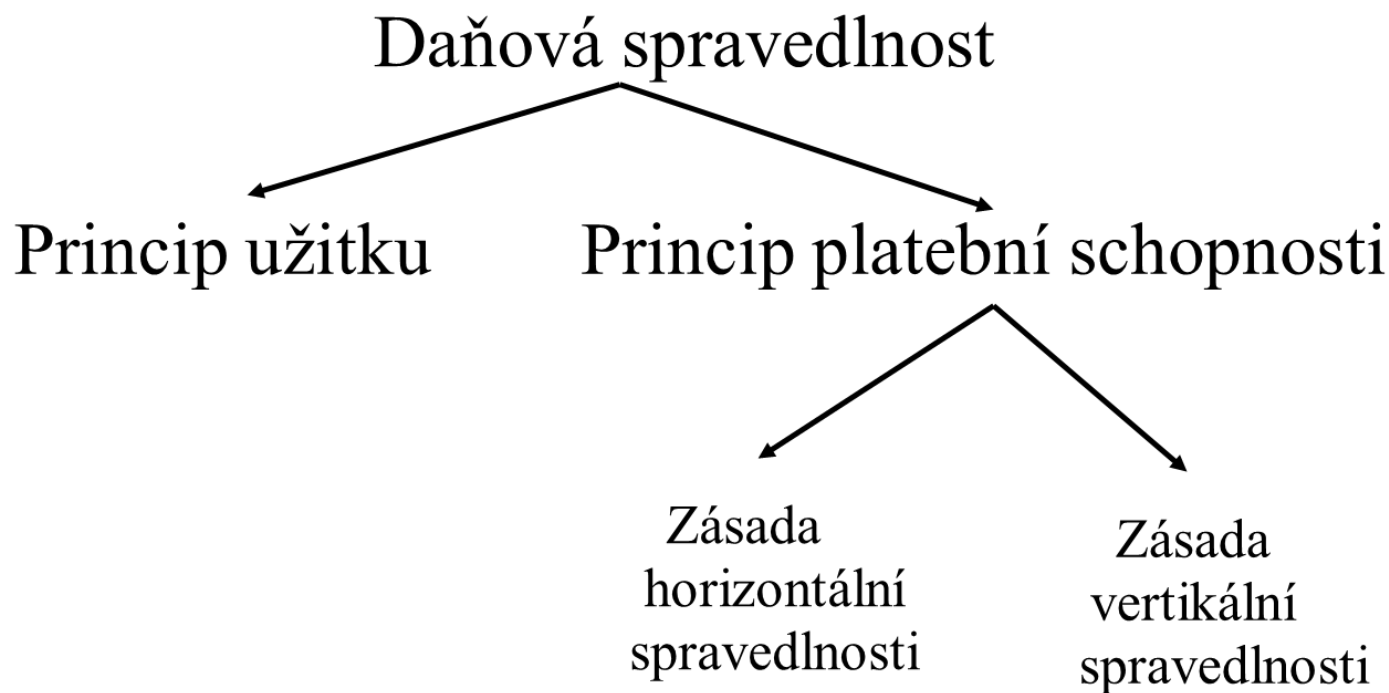
- **Základní daňové principy – princip spravedlnosti a princip efektivity**
 - Princip spravedlnosti
 - Princip efektivity

Financování veřejného sektoru I

Úvod do daňové teorie

Základní daňové principy – princip spravedlnosti a princip efektivnosti

Princip spravedlnosti

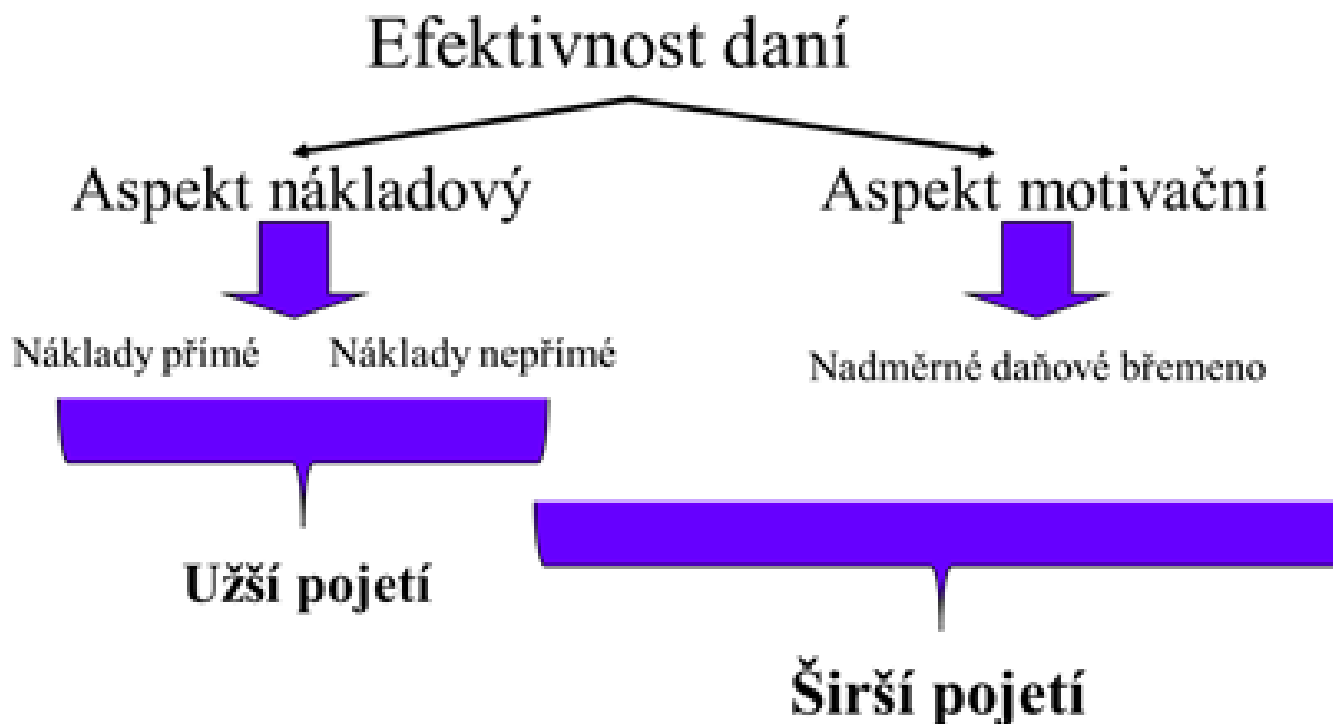

Financování veřejného sektoru I

Úvod do daňové teorie

Základní daňové principy – princip spravedlnosti a princip efektivnosti

Princip efektivnosti

Financování veřejného sektoru I

Úvod do daňové teorie

Základní daňové principy – princip spravedlnosti a princip efektivity

Princip efektivity – Nákladový aspekt

Financování veřejného sektoru I

Úvod do daňové teorie

Základní daňové principy – princip spravedlnosti a
princip efektivnosti

Princip efektivnosti – Motivační aspekt

Motivační aspekt

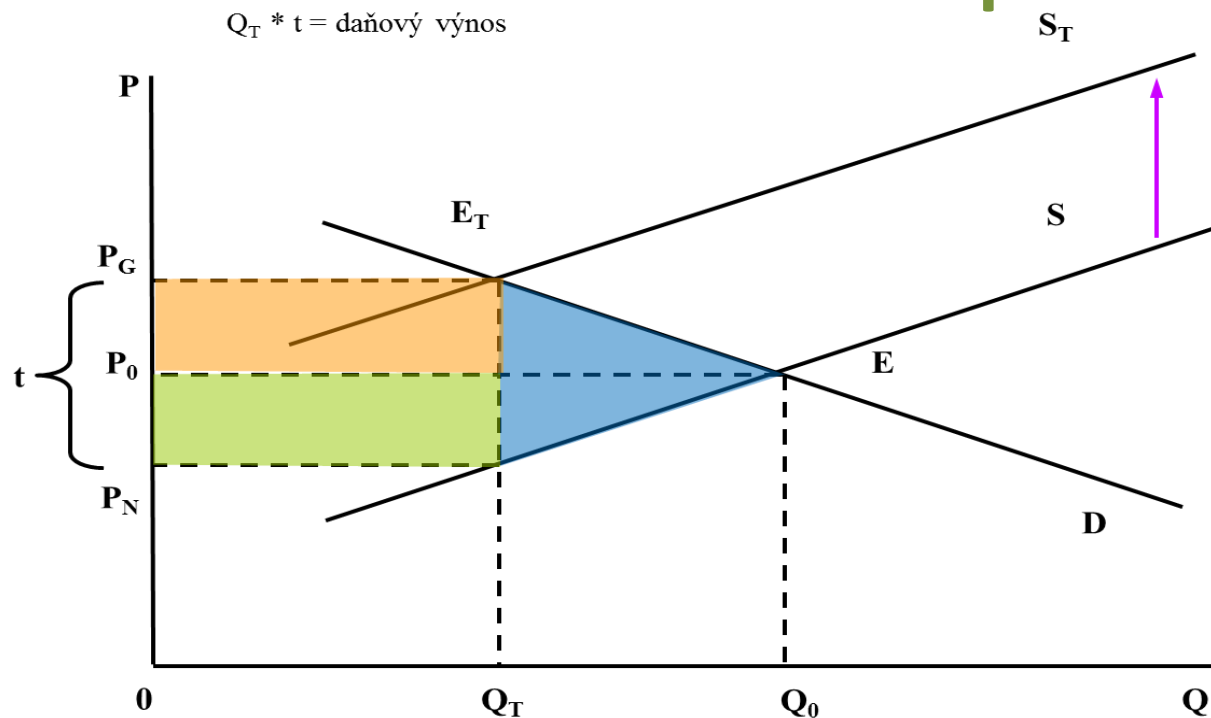

Financování veřejného sektoru I

Úvod do daňové teorie

Základní daňové principy – princip spravedlnosti a princip efektivity

Princip efektivity – Motivační aspekt

FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÉHO SEKTORU I

ÚVOD DO TEORIE VEŘEJNÉ VOLBY

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Financování veřejného sektoru I

Úvod do teorie veřejné volby

- **Vymezení** veřejné volby
- **Formy a pravidla** veřejné volby
 - Formy veřejné volby
 - Pravidla veřejné volby
- Veřejná volba **a její efektivnost**
 - **Neefektivnost** spojená rozhodováním v přímé demokracii
 - **Neefektivnost** spojená s rozhodováním v reprezentativní demokracii

Financování veřejného sektoru I

Úvod do teorie veřejné volby

Vymezení veřejné volby

Veřejná volba se zabývá vysvětlením pohnutek, zákonitostí a charakteru individuálního chování při přijímání kolektivních alokačních rozhodnutí.

Strecková (1998)

Public choice theory is the branch of economics that studies the way that governments make decisions (about the level of taxes, public consumption, size of transfer payments etc.)

Stiglitz, J.

Financování veřejného sektoru I

Úvod do teorie veřejné volby

- **Formy a pravidla** veřejné volby
 - Formy veřejné volby
 - Pravidla veřejné volby

Financování veřejného sektoru I

Úvod do teorie veřejné volby

Formy a pravidla veřejné volby

Formy veřejné volby

Přímá demokracie

- Definice
 - Plebiscit
 - Referendum
 - Lidová iniciativa
 - Lidové veto
- Výhody
- Nevýhody

Financování veřejného sektoru I

Úvod do teorie veřejné volby

Formy a pravidla veřejné volby

Formy veřejné volby

Nepřímá demokracie

- Definice
 - otzv. reprezentativní
 - ozastupitelská
- Výhody
- Nevýhody

Financování veřejného sektoru I

Úvod do teorie veřejné volby

Formy a pravidla veřejné volby

Pravila veřejné volby

Jednomyslný kompromis

- Definice
 - Rozhodnutí padne až všichni souhlasí
- Výhody
 - Nedochozí k externím nákladům hlasování
- Nevýhody
 - Časové průtahy
 - „Vydírání jedincem“

Financování veřejného sektoru I

Úvod do teorie veřejné volby

Formy a pravidla veřejné volby

Pravidla veřejné volby

Většinová pravidla

- Definice
 - Rozhodnutí padne pokud daný návrh získá předem definovanou většinu
- Výhody
 - Pružné a časově nenáročné rozhodování
- Nevýhody
 - Vznikají externí náklady
 - Mohou být schváleny neefektivní a nesprávné návrhy
 - „Tyranie většiny“

Financování veřejného sektoru I

Úvod do teorie veřejné volby

- Veřejná volba **a její efektivnost**
 - **Neefektivnost** spojená rozhodováním v přímé demokracii
 - **Neefektivnost** spojená s rozhodováním v reprezentativní demokracii

Financování veřejného sektoru I

Úvod do teorie veřejné volby

Veřejná volba a její efektivnost

Neefektivnost spojená rozhodováním v přímé demokracii

- Jednomyslná shoda versus většinové pravidlo (viz. Tabulkač.1)
- Hlasovací paradox
- Volič medián

Financování veřejného sektoru I

Úvod do teorie veřejné volby

Veřejná volba a její efektivnost

Neefektivnost spojená rozhodováním v nepřímé demokracii

- Teorie „chování politiků“
- Teorie „míry aktivity voličů“
- Teorie „politicko-ekonomického cyklu“
- Log-rolling (vzájemná výměna hlasů)
- Teorie byrokracie

FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÉHO SEKTORU I

ZÁVĚR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Financování veřejného sektoru I

Závěr

Veřejné finance ať již je chápeme jak ze statického pohledu, jako konkrétní objem finančních prostředků, které jsou k určitému datu k dispozici na účtech státního rozpočtu nebo regionálních nebo místních rozpočtů, nebo z dynamického hlediska jako tokovou veličinu, která vypovídá o stavu a rozsahu financování veřejných služeb anebo z pohledu, který kombinuje jak statickou, tak i dynamickou složku veřejných financí, kdy se bavíme o finančních prostředcích využívaných veřejnými institucemi a vztazích mezi těmito institucemi a soukromým podnikatelským i nepodnikatelským sektorem a domácnostmi představují kardinální kategorii zkoumání veřejné ekonomie, ale i základní předpoklad naplňování poslání veřejného sektoru v ekonomice.

FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÉHO SEKTORU I

ZDROJE KE STUDIU

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Financování veřejného sektoru I

Zdroje ke studiu

- STRECKOVÁ Yvonne., Malý Ivan. Veřejná ekonomie pro školu i praxi. s. 77- 89;
- HAMERNÍKOVÁ, Beata., Maaytová, Alena. Veřejné finance. s. 11-24, 178-198, 95 -100, 199-203, 232-235, 330-348;
- PEKOVÁ, Jitka. Veřejné finance, úvod do problematiky. s. 69-111.

DĚKUJI ZA POZORNOST

V PŘÍPADĚ DOTAZŮ MNE MŮŽETE KONTAKTOVAT NA

Ing. **Aleš OLEJNÍČEK**, Ph.D.

Katedra **EKONOMIE**

Skupina **EKONOMIKY OBRANY STÁTU**

Kancelář **K-65/100** (Bytovky)

Tel.: **+420973443153**

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ